

Slovenski Pravniki.

Leto XVIII.

V Ljubljani, 15. aprila 1902.

Štev. 4.

Zakon zoper obrezuspešenje prisilnih izvršil in novi izvršilni red.

Kazensko-pravna določila o brezuspešnji prisilnih izvršil (zakon z dne 25. majnika 1883, št. 78 drž. zak.) naperjena so proti postopanju tistih dolžnikov, ki v času, ko svojih plačilnih dolžnostij več ne zmagujejo, ko se torej bližajo insolventi, skušajo nepoštenim potom oškoditi svoje upnike ter odtegniti jim sredstva k poplačilu, in ki z vsakovrstnimi, če tudi v obliko dopustnih in veljavnih pravnih opravil se skrivajočimi mahinacijami in spletkami omajujejo kredit in motijo njegov promet. — V pretežni večini slučajev so to tiste lastovke, ki oznanjajo prihod — konkurza dotičnikovega ali pa vsaj pojemanje njegove plačilne zmožnosti; vzpričo teh okoliščin si on pač skuša skozi kake postranske durice rešiti še tisto malo premoženja, po katerem segajo od vseh strani roke za dlè neizprosni in zahtevajočih upnikov.

V tem kritičnem trenutju torej se postavi devastacijski zakon proti izmikajočemu dolžniku v bran za pravice in tirjatve upnikov, ki plačila še niso dosegli. Prepoveduje mu namreč v §-u 1. celo vrsto dejanj, ako jih namerava ali izvrši z namenom, da bi upnike prikratil in njih plačilo preprečil. Dolozno postopanje dolžnikovo »in fraudem creditoris« pri pretečem ali že uvedenem izvršilu tvori torej dejanski položaj §-a 1. navedenega zakona. In sedaj je vprašanje, kako nam je razlagati in motriti besedilo §-a 1. v zmislu določeb našega izvršilnega reda?

Kar se tiče pojma »pretečega izvršila«, ustreza v praksi udomačeno naziranje zmislu §-a 1. in jasnemu namenu zakonodavca, naziranje in razlaganje namreč, da preti izvršilo vsakomur, kdor ve, da mora ob gotovem času plačati, in ki se je namenil, da ne bo plačal, ali pa si je svest, da ne more plačati.

Pojem: »izvršila«, ki obsega vsako oblastveno izvršilo in se ne nanaša izključno le na sodno, — je tolmačiti za izvršilo

v širšem zmislu besede in mu je torej podrediti izvršilo v ožjem zmislu, izvršilo v varnost in, ker § 1. devastacijskega zak. upošteva že pretenje izvršila, tudi začasno odredbo. Trenotek začetega izvršila v zmislu §-a 33. izvrš. reda torej nima glede §-a 1. nikakega odločilnega pomena.

Vendar bo kazenskemu sodniku na podlagi določila § 33 izvrš. r., ki velja v obče in za vsak posamezni način izvršila posebej, odločiti »*quaestio facti*«, ali je izvršilo le pretilo ali pa že bilo uvedeno, ali je — kakor se večkrat čuje — že teklo. In po rešitvi tega konkretnega vprašanja bo presojati sodniku »*momentum criminalitatis*«, je li obtoženec »in fraudem creditoris« premične ali nepremične stvari poškodoval, uničil ali izpridil, imovinske deleže (kose) na stran spravil ali prodal, dolgove ali pravna opravila si izmislil.

Ravno naštetá dejanja pa prepoveduje zakon glede vseh premoženjskih delov dolžnikovih in ne samo glede onih, na katere hoče zahtevajoči upnik seči po svojem izvršilnem predlogu, katere mora po predpisu §-a 45, št. 3 izvršilnega reda v predlogu natančno označiti in kateri so tudi v izvršilnem dovolilu po §-u 63, št. 4, *ibid.* natančno popisani.

§ 1. devast. zakona ne prepoveduje torej dolžniku realizirati svoj namen, da prepreči plačilo ali zadostitev svojih upnikov samo glede onih premoženjskih deležev, ki so postali predmet uvedenega izvršila, marveč premoženje dolžnikovo in toto mora za plačilni fond upnikom ostati nekršeno in nedotakneno, in po zakonu je zabranjena vsaka določna deterioracija, vsako zmanjšanje aktiv in sleherno zvišanje pasiv »in fraudem creditorum«.

S tega stališča je tudi presojati vprašanje, ima li utesnitev izvršila v zmislu §-a 41. izvrš. reda v tem oziru sploh kak vpliv ali ne, in iz tega izhaja, da utesnitev nima glede določbe §-a 1. devast. zak. nikake relevance.

Kak pomen ima odlog ali zadržba izvršila, ki se odredi po §-u 42. izvrš. reda?

O tem nas poučuje § 43 izvrš. r., ki pravi, da pri odlogu izvršila, v kolikor se kaj drugega ne odredi, ostanejo začasno v veljavi vsi izvršilni čini, ki so se do časa predloga za odlog že izvedli bili. Če se torej že izvedeni izvršilni čini

ne razveljavijo, ostane izvršilo »v teku« in izvršilno postopanje, ki se po §-u 44. izvrš. r. prekine ali odloži vedno le za gotovi čas, bo se pozneje na predlog nadaljevalo ali pa mogoče povsem ustavilo.

Drugi pomen in vpliv pa ima ustavitelj izvršila. Ako se namreč vsa, proti dolžniku uvedena izvršila iz jednega izmed v §-ih 39 ali 40 izvrš. r. naštetih ali v §-u 45. istotam nakazanih razlogov ustavijo, bodisi v začetnem štadiju, bodisi v realizacijskem postopanju, potem odpade zakoniti znak »vzpričo« pretečega ali že uvedenega izvršila. Nadaljnih eventualnih korakov dolžnika, katere bi storil »in fraudem creditoris«, bi se torej ne presojalo več za kaznivo dejanje po zmislu §-a 1. devast. zakona, marveč bi, ako bi imeli sploh še kak kazniv značaj, kako kaznivo potezo, ustanovili kak drug, v splošnem kaz. zakonu zarisani dejanski položaj; najpreje in najčešče bi se izcimili v goljufijo.

Devastacijski zakon pa ne skrbi samo za pravice zahtevajočih upnikov, ki izvršilnim pôtom skušajo prispeti do plačila, marveč zahteva tudi, da vsakdor, in ne samo dolžnik, upošteva in pazi na odredbe izvršilnega oblastva, zlasti torej izvršilnega sodišča, in kaznuje v §-u 3 vsakogar, kdor stvari, ki so po kakem oblastvu samem ali na oblastven ukaz sekvestrovane, zarubljene ali zasežene (pod prepoved dejane), oblastvenemu razpolaganju odtegne, če tudi ni imel pri tem namena koga oškoditi ali v obče kako škodo povzročiti.

Pred vsem je treba poudarjati, da pojem »stvari« v zmislu §-a 3. obsega premične in nepremične stvari v zmislu §-a 293. o. d. z.

Analizirati pa je sedaj v zmislu novega izvršilnega reda posamezne pojme: »sekvestrovane«, »zarubljene« ali »zasežene« (pod prepoved dejane), ker ti pojmi se naslanjajo na staro izvršilno postopanje.

Tako je izraz »sekvestrovan« terminus technicus, ki se je iz starega postopanja, občnega sodnega reda (§ 292 in sl., § 320) prevzel v zakon. Pomenja pa deloma isto, kar je novi izvršilni red podredil pojmu »prisilna uprava«. § 99 izvrš. r. določa, da mora izvršilno sodišče, kakor hitro dovoli prisilno upravo ali se zaprosi za opravo kake že dovoljene prisilne uprave, imenovati upravitelja in obvestiti eksekuta, da se mu je zdržati vsake

odredbe glede doneskov objekta, ki se prisilno upravlja, in da se zoper voljo upravitelja pri njegovem poslovanju ne more udeleževati. Isto velja tudi pri začasni upravi v smislu §-ov 158 do 161 izvršilnega reda.

Od tega časa pa do ustavitve uprave je torej eksekutu, kakor tudi vsakomur drugemu, prepovedana sleharna ingerenca na predmet prisilne uprave, kamor spadajo, če je to kako zemljišče, po §-u 252. izvršilnega reda tudi vse pritikline.

Nadalje veljajo predpisi §-a 3 dev. zak. tudi za prisilno upravo in zakup v zmislu §-a 341 izvrš. reda, ko se namreč opravlja izvršilo na obrtnih podjetjih, tovarniških »etablissement«-ih, kupčijah, ker se tudi v teh slučajih premične ali nepremične stvari kot predmeti imovinskih pravic, na katere se v prvi vrsti razteza izvršilo, oblastvenim potom zaplenijo in prostemu razpolaganju odtegnejo.

Stvari, ki so »zarubljene«. Semkaj spada med drugim prisilna osnova zastavne pravice na zemljiščih. Le-ta (§ 88 izvrš. r.) učinkuje sicer, da se radi izvršljive tirjatve neposredno zoper vsakega poznejšnjega prejemnika izposluje izvršilo na obremenjeno zemljišče, vendar je mogoče, da se eksekut, to je imetelj zemljišča, loti glede stvari kakega dejanja, ki bi se kazalo kakor samolastna odtegnitev oblastveni odredbi, če na priliko svoje zemljišče očitvidno deterioruje, opustoši, njega nerodovitnost pospešuje, ali pa če svojo hišo zažge itd.

Vendar se ta pojem »zarubljenih stvari« nanaša pred vsem na premičnine. Kako se opravi izvršilo na premičninah, znano je iz §-a 253. in nasled. izvrš. reda. Tem potom ustanovljena zastavna pravica na zavezančevih premičninah obstaja toliko časa, dokler posameznih zastavnih predmetov vsled dražbe ali prostoročne prodaje najboljši ponudnik v zmislu §-a 278. izvrš. reda ne prevzame, oziroma se po §-u 268. izvrš. r. ne vroče. Prilичno naj še omenimo, da se tedaj, kedar se pred prodajo vseh zastavnih predmetov doseže skupilo po § 278 izvrš. reda, ki zadošča za plačilo vseh izvršljivih tirjatev, preostale sozarubljene premičnine izroče zopet eksekutu in da s tem ugasne zastavna pravica.

Češče nego potom dražbe uniči se zastavna pravica z ustavitvijo po §-ih 39 in 40 izvrš. r., ki se odredi na predlog ali uradoma.

Ustavitev dražbenega postopanja po § 282 izvrš. reda pa nima istega učinka, ker se z njo zaključi tu sicer le začasno prodajno postopanje, ne da bi ugasnila zastavna pravica na zarubljenih stvareh. Pač pa je navesti še znano določbo §-a 256. odst. 2. izvrš. r. in omeniti, da se v vseh slučajih pričenja enoletni rok z dnevom opravljenega rubeža.

Med tem časom, torej od opravljenega rubeža do ugasnitve zastavne pravice, ne sme zavezanec storiti nikakih samovoljnih korakov glede zarubljenih premičnin, on jih ne sme prodati ali od kraja, kjer se nahajajo, kam drugam spraviti in jih mora ves čas obdržati v svoji shrambi. Pa tudi za vsakogar drugega velja ta zapoved ali prepoved, po kateri je strogo ravnati, ker bi mu kakor v občje, tudi v tem slučaju izgovor neznanja zakona prav nič ne koristil. Vendar pa mora tisti, katerega se obdolžuje prestopka po §-u 3 dev. post., imeti zavest, da mu je bilo pri dotičnem kaznivem dejanju opraviti z zarubljeno stvarjo, katero je namerjal ravno oblastvenemu razpolaganju odtegniti; a tega po pravem, če tudi prerekanem mnenju zavezancu ni moči imputovati, ako ravna in postopa sporazumno z upniki.

Pri tretji vrsti stvari, namreč pri zaseženih ali pod prepoved dejanih pride v poštev institut shrambe, katerega določajo §-i 259—262 izvrš. reda in ki nadomešča »prenos in ozki zapor« starega izvršilnega postopanja v § 343 občn. sodn. r. Na predlog zahtevajočega upnika se po rubežu stvari, razun denarja, oddajo ali v sodno shrambo ali kakemu strokovnemu zavodu ali pa kaki tretji osebi, za katero se lahko izbere tudi zahtevajoči upnik sam. Dokler ta shramba traja, izključena je glede njih vsaka samovoljnost, le hranitelj sme z njimi razpolagati po predpisih §§ 961—966 o. d. z. V to skupino spadajo po novem izvršilnem redu pa tudi vse odredbe, ki so ondi v § 379 št. 1 in 2 in v § 382 navedene kakor začasne odredbe in ki so prevzele ulogo izven izvršilne sekvestracije starega sodnega reda (§ 292 in nasled.).

Prav tako pa se razteza sankcija §-a 3 dev. zakona tudi na one sodne odredbe, katere se kakor izvršilo v varnost po zmislu § 374 izvrš. reda opravijo v premično ali nepremično dolžnikovo premoženje.

V obče in h koncu torej lahko rečemo, da je »ratio« devastacijskega zakona po jedni strani ta, da se določno brezuspešnje plačila zahtevajočih upnikov, ki so nastopili ali pa nastopajo pot izvršila zoper dolžnika, tudi če ni še prestopilo praga navadne goljufije, smatra za kaznivo dejanje; po drugi strani pa, da se odredbam izvršilnega sodišča — kakor so se sedaj v novem izvršilnem redu preustrojile ali uvedle — podeli tem strožji in neizprosni imperatif, tako da se mora vsakdor, ki ga skuša preslišati ali pa se zanj ne meni, zagovarjati pred kazenskim sodnikom. V.

O presodnosti normalnega človeka.

Piše dr. J. Robida, ordinarij dež. blaznice na Studencu.

III.¹⁾

Kakor smo videli, stoji praktična justica več ali manj na stališči: presoden si, če se zavedaš, kaj je prepovedanega in kaj dovoljenega, a si se vendar za prvo odločil — ali da govorimo s Hertzom: jedina premisa krivnje, oziroma njene prisoje (Zurechnung) je zavest storilca, da je protinormalno t. j. protizakonito ravnal. Ta definicija odgovarja sicer v splošnem praktičnim potrebam, a je vendar pretesno omejena, vzlasti ker se prav nič ne ozira na nagonsko in čuvstveno življenje, ampak samó na intelekt, in samó zahteva, da si je individuum idejo prava pridobil. A saj to dobro ima Hertzov pojem presodnosti, da ne prejudicira proste volje, in da ga določuje kot nekaj relativnega.

Ker smo pa že izpregovorili o zavednosti, kakor podlagi presodnosti, ne bode morda povsem nezanimivo, če preiščemo nekoliko zavednost, oziroma njen substrat: zavest normalnega človeka samega na sebi.

Zunanja dražila (Reizmittel) napravljajo v naši notranjosti posebne, ne dalje razložene spreminjave, katere neposredno vsprejemamo, in jih za ideje čuvstva, stremljenja itd. razločujemo.

¹⁾ Gl. »Slov. Pravniki« 1901, št. 8.